

מעקב הומניטרי

יוני 2011

צילום - המשרד לתאום עניינים הומניטריים

הריסות שביצע המנהאי"ז הישראלי מרמות לעקירתם בכפייה של 37 בני אדם, ביניהם 17 ילדים, מהיישוב הכחואי אל חדידיה (נפת טובס).

סקירה כללית

תוכן העניינים

- 3..... עלייה משמעותית בהריסות.....
- בית המשפט העליון הישראלי קיבל את משטר
5..... ההפרדה בעיר חברון.....
- 6..... עזה: אושרו מיזמי בנייה חדשים.....
- עדכון בנושא פתיחתו של מעבר רפיח
7..... לתנועת בני אדם.....
- המחסור בתרופות חיוניות וציוד רפואי
9..... חד-פעמי בעזה נותר בעינו.....

מאז תחילת 2011 נעקרו בכפייה בגדה המערבית יותר בני אדם מאשר בכל שנה מאז החל המשרד לתאום עניינים הומניטריים לרשום הריסות, בשנת 2006. רוב ההריסות בוצעו בקהילות כגיעות וחלשות של בדואים או רועים בשטח C, 60 האחוזים ויותר מן הגדה המערבית שבהם ממשיכה ישראל להחזיק בסמכות לאכיפת החוק ובשליטה בתחום הבנייה והתכנון. המנהל האזרחי הישראלי (מנהאי"ז) מגביל קשות את הבנייה הפלסטינית בשטח C, מספק תוכניות לאחוז אחד בלבד מהשטח, מקצה 70 אחוזים מתוכו בעיקר לשימוש התנחלויות והצבא הישראלי, ומיישם ב-29 האחוזים הנותרים תקנות תכנון מגבילות. יחדיו, ההגבלות הללו הופכות למעשה את השגת היתרי בנייה לבלתי אפשרית לפלסטינים; ובמהופך, כמעט לכל ההתנחלויות אישר המנהאי"ז

תוכניות מפורטות, ובכך התיר את התרחבות המתמשכת, שהתחדשה מאז תום הקפאת הבנייה בהתנחלויות, בספטמבר 2010. בדומה לכך, אף שלכ-100 מאחזי ההתנחלות בשטח C אין תוכניות מפורטות מאושרות ולפיכך אין להם גם היתרי בנייה, רק לעיתים נדירות המבנים הילא חוקיים שלהם מצויים בסכנת הריסה על ידי המנהאי"ז.

נוכחותן של ההתנחלויות, והעקירה בכפייה הנובעת ממנה, ממלאות תפקיד מכריע בהתפתחות נוספת החודש. ביוני דחה בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי עתירות שהגישו פלסטינים בין 2004 ל-2006, להסרת הגבלות הגישה הקשות שהצבא הישראלי הטיל על מרכז העיר חברון, ונימק זאת בטענה כי הצורך בהגבלות הגישה הקיימות נותר בעינו. הגבלות אלו מגינות על ההתנחלויות שהוקמו בעיר העתיקה של חברון, הכוללות גם את המרכז המסחרי העיקרי ואת מערת המכפלה (מסגד אברהימי), וכן אזורי מגורים שבהם חיים כ-35,000 פלסטינים. בעוד שתנועת הולכי רגל וכלי רכב פלסטיניים אסורה, מתנחלים מורשים לנוע באזור זה כרצונם, ברגל וברכב. מאות חנויות פלסטיניות בעיר העתיקה נסגרו בצוום צבאיים. הגבלות הגישה הקיצוניות, יחד עם שנים של הצקות שיטתיות מידי מתנחלים, אילצו חלק משמעותי מהאוכלוסייה הפלסטינית לעקור לאזורים אחרים בעיר: על פי הערכות, דייריהם הפלסטינים של יותר מ-1,000 בתי מגורים באזור פינו את בתיהם, ויותר מ-1,800 בתי עסק נסגרו.

כמו כן החודש, ברצועת עזה אישרו הרשויות הישראליות מספר מיזמי בנייה לצורכי דיור ותשתיות. יחד עם זאת, חרף העלייה המשמעותית בשיעור האישורים בחודש יוני, כלל המיזמים שאושרו מאז הקלת המצור, ביוני 2010, מטפלים רק בחלק זעיר מן הצרכים המזוהים. יתרה מכך, הסיבה העיקרית לעיכובים ביישום של מיזמים מאושרים הינה המחסור המתמשך במימון. אף שמדינות תורמות מסרו התחייבויות אלו לפני למעלה משנתיים ואת המימון עצמו לא ניתן היה להעביר כל עוד לא אישרה ישראל

את המיזמים שעבורם ניתנו ההתחייבויות (בשעתן). מערכת האישורים הרב-שכבתית הדרושה לוויסות כניסתם של חומרי בניין הינה סיבה חשובה נוספת לקצב היישום האיטי. בנוסף, תורם להאטה גם מעבר הסחורות הפעיל היחיד, היכול לטפל כרגע בעד 70 מטעני חצץ ביום בלבד. כתוצאה מכך הושלמו רק מעטים מן המיזמים הדרושים, כך שאוכלוסיית עזה לא חוותה שיפור משמעותי כלשהו בגישתה לשירותים ולדיור.

בכל הנוגע לגישת בני אדם, במאי הכריזו הרשויות המצריות על פתיחתו המחודשת הרשמית של מעבר הגבול ברפיח, לשני הכיוונים, וכן על הגדלת שעות הפעולה השבועיות והיומיות של המעבר והגמשת המכסות והדרישות לאשרה. ברם, תנועת בני אדם אל תוך רצועת עזה והחוצה ממנה, לרבות אל ומחלקים אחרים של השפי"כ, נותרת מוגבלת מאוד. על פי הדיווחים, הרשויות המצריות מגבילות את מספר הנוסעים הנכנסים למצרים ל-400 עד 450 ביום. האיסור על תנועת בני אדם אל ישראל דרך מעבר ארז עדיין תקף בדרך כלל, עבור כל מי שאינם נכללים בקטגוריות ספציפיות, כמו עובדי ארגונים הומניטריים, אנשי עסקים וסוחרים, וימקרים הומניטריים, לרבות מטופלים.

גורם מרכזי נוסף לחשש הומניטרי בעזה הינו המחסור בתרופות ובמוצרים רפואיים חד-פעמיים חיוניים בעזה, מחסור המהווה בעיה כרונית מאז 2007. ב-29 ביוני דיווח ארגון הבריאות העולמי כי 28 אחוזים מרשימת התרופות החיוניות אזלו, בנוסף על 21 אחוזים מהמוצרים הרפואיים החד-פעמיים. המשלוחים הלא סדירים והלא מספיקים שעליהם דווח בחודש שעבר נובעים מהמחסור שעיימו מתמודד משרד הבריאות ברמאללה, האחראי לאספקת תרופות ומוצרים רפואיים חד-פעמיים למתקני משרד הבריאות בעזה. בנוסף, הוא נובע גם מחששות שהביעו ספקים בנוגע לכירעון תשלומים המגיעים להם, לאחר הפיוס המדיני בין פתח לחמאס באפריל 2011. כתוצאה מכל אלה נפגעה עוד יותר יכולתה של המערכת הרפואית בעזה לספק טיפול רפואי. בתי חולים רבים נאלצו לקצץ במספרם של

ניתוחים או טיפולים, או לבטלם לחלוטין. רבים ממחזרים מוצרים רפואיים חד-פעמיים משומשים, כמו צינורות וכפפות, ומעלים בכך את הסיכון להעברת זיהומים בין מטופלים. במקרים הקשים ביותר מופנים מטופלים לבתי חולים מחוץ לרצועת עזה.

על מנת להתחיל ולטפל בפגיעותן של האוכלוסיות שתוארו לעיל, יש להכריז על הקפאת ההריסות בשטח C עד שלפלסטינים תינתן גישה להליך תכנון ואיזור הוגן ולא מפלה. בנוסף על כך, יש לאפשר לפלסטינים החיים בעיר העתיקה של חברון גישה חופשית לשירותים. ברצועת עזה, יש ליישם באופן יעיל את מיזמי הבנייה המאושרים, ולהעניק עדיפות למשלוח בעיתו של אספקה רפואית לעזה.

עלייה משמעותית בהריסות

במחצית הראשונה של 2011 רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפי"כ מספר גדול יותר של בני אדם שנעקרו בכפייה - לפחות 689 בני אדם, מחציתם ילדים - מאשר בכל שנה אחרת מאז החל לרשום הריסות, ב-2006. נתון זה גדול מכלל בני האדם שנעקרו בכפייה בכל שנת 2009 או 2010, שבהן נעקרו בכפייה 643 ו-606 בני אדם, בהתאמה. שלישי מן העקורים נעקרו בכפייה בחודש יוני 2011 לכדו. כמו כן נפגעו השנה המחייה ותנאי החיים של כ-1,300 בני אדם נוספים.

ב-58 הריסות נהרסו 356 מבנים, נתון גדול פי ארבעה מהנתון לתקופה המקבילה בשנת 2010 (89). כשליש מהמבנים שנהרסו ב-2011 היו מבני מגורים. יתר המבנים היו מבנים שסיפקו לבני אדם אמצעי מחיה, כולל מחסות לבעלי חיים (לפחות 98) ובורות לאגירת מי גשמים (לפחות 17). הריסתם של המבנים האחרונים הכבידה מאוד על מנגנוני ההתמודדות של היישובים, המפתחים תלות גוברת בפתרונות כלכליים בלתי מקיימים, כמו מים מיובאים במיכליות, שעלותם יקרה. כמעט כל המבנים שנהרסו מאז תחילת 2011 היו

ממוקמים בשטח C¹, יותר מ-60 האחוזים משטח הגדה המערבית שבהם נותרה בידי ישראל השליטה בביטחון, בתכנון ובאיזור.

העלייה המשמעותית בהריסות מעוררת חששות הומניטריים כבדים, במיוחד הואיל ומרבית ההריסות התרחשו בכמה מהיישובים הפגיעים והחלשים ביותר בגדה המערבית, לעיתים קרובות קהילות בדואים או רועים בשטח C. תושבי היישובים הללו חיים במבנים בסיסיים מאוד (כלומר אוהלים, כחונים וכוי), עם גישה מוגבלת בלבד לשירותים ובלא תשתיות שירותים (כולל תשתיות מים, תברואה וחשמל). אי-הביטחון התזונתי ביישובים הללו גבוה - 55 אחוזים לאחר מתן סיוע, בהשוואה לרמה כללית בכלל הגדה המערבית - 22 אחוזים.²

ב-2011 סבלו מספר יישובים בשטח C, כמו חירבת טאנא, אל פארסייה, ערב א-רשאידה וסוסיא הריסות מרובות במרווחי זמן קצרים, לאחר שכבר סבלו פעמים אחדות קודם לכן מהריסות ומעקירה בכפייה.³ כל הריסה מרעה את תנאי חייהם של התושבים, שלעיתים קרובות כבר חיים ממילא מתחת לקו העוני, ומפחיתה עוד יותר את הגישה שלהם לשירותים ואת יכולתם להתפרנס למחייתם. כן גורמות ההריסות לחרדה ולאי-ביטחון, שיכולות להיות להם השלכות פסיכולוגיות כמו תסמונת דחק פוסט טראומטי או דיכאון. ההריסות, בצירוף עם קשיים אחרים, כמו אלימות מתנחלים והגבלות תנועה, יוצרות לחץ מתמיד על פלסטינים, וזה תורם בתורו לעקירה בכפייה.

המנהל האזרחי הישראלי (מנהאי"ז) הגביל קשות את הבנייה הפלסטינית בשטח C, וסיפק תוכניות רק לאחוז אחד בקירוב מהשטח, אחוז שברובו כבר בנוי. יתר שטח C הינו, הלכה למעשה, מחוץ לתחום לבנייה פלסטינית - 70 אחוזים מתוכו הוקצו ברובם לשימוש התנחלויות או הצבא הישראלי, וב-29 האחוזים הנותרים מיושמות תקנות תכנון מגבילות, ההופכות את השגת היתר בנייה לבלתי אפשרית עבור פלסטינים.

במיוחד קיימים חששות בגין התפתחויות שחלו לאחרונה בקשר להתנחלויות בבקעת הירדן, שבה ממוקמים יותר ממחצית המבנים שנהרסו ב-2011: לדברי ארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם", בסוף 2010 אישרה ממשלת ישראל מימון לכניית עשרות יחידות דיור בשתי התנחלויות בצפון בקעת הירדן (משכיות ושדמות מחולה), הממוקמות קרוב לאתרים שבהם בוצעו לא מכבר הריסות בשנת 2011 - אל מלח, אל פארסייה ועין אל חילוה.⁵ בנוסף דיווחו החודש אמצעי התקשורת הישראלים כי מחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית כמעט הכפילה ביוני 2011 את כמות אדמות המדינה שהוקצו לעיבוד ל-21 התנחלויות בבקעת הירדן.⁶

ובעוד הפלסטינים מתמודדים עם ההגבלות שפורטו לעיל, יסד המנהאי"ז נהלי העדפה להתנחלויות, אישר תוכניות מפורטות כמעט לכל ההתנחלויות בגדה המערבית והתיר את הרחבתן המתמשכת. תנועת "שלום עכשיו" דיווחה כי מאז הסתיימה הקפאת הבנייה בהתנחלויות, בספטמבר 2010, החלה בנייתן של כ-2,000 יחידות דיור ב-75 התנחלויות בגדה המערבית - ו"מחקה את השפעת" הקפאת הבנייה.⁴ ובאותה רוח, אף שלכ-100 מאחזי ההתנחלות בשטח C אין תוכניות מפורטות מאושרות ולפיכך אין להם גם היתרי בנייה, רק לעיתים נדירות המבנים ה"לא חוקיים" שלהם מצויים בסכנת הריסה על ידי המנהאי"ז.

הריסות ועקירה בכפייה שיטתית באל חדידייה

ב-10 וב-21 ביוני ביצע המנהל האזרחי הישראלי (מנהאי"ז) שתי הריסות ביישוב הבדואי אל חדידייה (נפת טובס), והביא לעקירתם בכפייה של 37 בני אדם, ביניהם 17 ילדים. כן פגעו ההריסות ב-15 בני אדם נוספים, ביניהם 10 ילדים. בין המבנים שנהרסו היו שמונה אוהלי מגורים, 21 מחסות ודירים לבעלי חיים וארבעה מטבחים פתוחים. על כמה משפחות נאסר להוציא את רכושן לפני ההריסה.

אל חדידייה הינו יישוב רועים בן כ-230 נפש, שמחצית מתושביו מתגוררים בו על בסיס עונתי, והוא שוכן לצד התנחלות רועי שבצפון בקעת הירדן. כמה מהתושבים מדווחים כי נולדו במקום בשנות החמישים של המאה העשרים. נציג היישוב מעריך כי מאז 1997 נעקרו בכפייה עשרות משפחות ביישוב, בשל שילוב גורמים, בעיקר הריסות (1997, 2005-2007, 2008 ו-2011), החרמת ציוד לאספקת מים (2000) והגבלות תנועה וגישה (שגברו מאז 2000).

אף שבעבר טענו הרשויות הישראליות כי כמה מתקריות ההריסה ופעילות אחרת באל חדידייה נבעו ממיקומו של היישוב בשטח צבאי סגור, לדברי נציג היישוב, כל בתי-האב שנעקרו ב-21 ביוני חיים מחוץ לתחומי השטח הצבאי הסגור. על פי הדיווחים קיבלו בתי-האב הללו צווי הריסה ב-2008, אבל לא נקטו כל פעולה חוקית. ב-2009 נמסר סבב נוסף של צווי הפסקת עבודה/הריסה שהוצאו נגד מבנים שונים, והפעם הושג צו של בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי שהקפיא את הצווים מ-2009 (אבל לא את אלה מ-2008). ב-16 ביוני 2011 חולקו שוב צווים, שהקציבו לתושבים שלושה ימים להגיש התנגדות לצווי ההריסה מ-2008. ערעור שהוגש למנהאי"ז ב-19 ביוני נדחה בו ביום; ההריסות התרחשו בעת שנציגו המשפטי של היישוב היה בבית המשפט הגבוה לצדק הישראלי, בכדי להגיש עתירה בנושא.

התמיכה שניתנה עד עתה ליישוב כוללת ערכות היגיינה בסיסיות, אוהלי מגורים, מחסות לבעלי חיים וייעוץ פסיכולוגי-סוציאלי לתושבים.

הריסות אלה, שהיו הראשונות ביישוב מאז 2008, יצרו צורך דחוף באוהלי מגורים, במחסות לבעלי חיים, בתמיכה פסיכולוגית-סוציאלית, וכן בערכות מזון, מים, היגיינה וחינוך. כתוצאה מכך נשחקו עוד יותר מנגנוני ההתמודדות ביישוב זה, וסביר להניח שתושביו ישקעו עמוק עוד יותר בחובות ובעוני.

השוק בעיר העתיקה של חברון. צולם ביום חמישי אחר הצהריים, יולי 2011.

תת-מזכיל האו"ם לעניינים הומניטריים ואלרי אימוס התייחסה ישירות למדיניות התכנון והאיזור המפלה והמגבילה שהרשויות הישראליות מיישמות בשפ"כ, כשציינה במאי 2011 כי "איני מאמינה שלמרבית בני האדם בישראל יש מושג כלשהו על האופן שבומשתמשים במדיניות תכנון לפלג ולהציק לקהילות ולמשפחות [פלסטיניות]. הם עצמם לא היו רוצים שיתנהגו אליהם כך."⁷

בית המשפט העליון הישראלי קיבל את משטר ההפרדה בעיר חברון

החודש קיבל בית המשפט העליון הישראלי (בשבתו ככית משפט גבוה לצדק) החלטה שבה דחה כמה עתירות שהגישו פלסטינים בין 2004 ל-2006, להסרת הגבלות הגישה החמורות שהטיל הצבא הישראלי על מרכז העיר חברון.

הגבלות אלו הוטלו והורחבו בהדרגה מאז אמצע שנות התשעים, בכדי להגן על התנחלויות שהוקמו בתוך העיר העתיקה של חברון וסביבה. יחד עם ירושלים המזרחית, אלו שני המקרים היחידים שבהם הוקמו התנחלויות ישראליות בליבה של עיר פלסטינית. במסגרת הסכם שנחתם ב-1997, חולקה השליטה בעיר בין ישראל לרשות הפלסטינית. האזור הנתון לשליטת ישראל (המכונה גם אזור H2) משתרע על שטח של כארבעה קמ"ר, וכולל ארבע התנחלויות,⁸ את המרכז הסחרי הראשי ואת מערת המכפלה (מסגד אברהימי), בנוסף על אזורי מגורים שבהם חיים כ-35,000 פלסטינים.⁹

כרגע קיימים כ-120 מכשולים פיסיים (חסמי דרכים, שערים וכו') המפרידים את העיר העתיקה מעל יתר חברון, לרבות 18 מחסומים מאוישים באופן מלא.¹⁰ תנועת כלי רכב פלסטינים אסורה בכל הכבישים המוליכים להתנחלויות, בעוד שבעורק המסחר העיקרי, רחוב א-שוהאדא, אסורה גם תנועת הולכי

רגל פלסטינים. ברחובות שבהם מותרת תנועת הולכי רגל, הגישה מצריכה בדיקה במחסום צבאי. מתנחלים, לעומת זאת, רשאים לנוע כרצונם באזורים הללו, הן ברגל והן ברכב. בנוסף על כך, מאות חנויות פלסטיניות בעיר העתיקה נסגרו בצוים צבאיים, המתחדשים מדי שישה חודשים.

הגבלות הגישה הקיצוניות, המתוספות על שנים של הצקה שיטתית מצד מתנחלים, אילצו נתח משמעותי מהאוכלוסייה הפלסטינית לעקור לאזורים אחרים של העיר: על פי ההערכות התפנו יותר מ-1,000 תושבים פלסטיניים מבתיהם, ויותר מ-1,800 בתי עסק נסגרו.¹¹ הגישה של מי שמתגוררים בתוך שטחים אלה או בקרבתם לשירותי חירום נפגעה קשות: נשים הרות נאלצות לשהות מייד לפני ואחרי מועד הלידה בבתיהם של קרובי משפחה או ידידים באותו חלק של העיר הנתון לשליטת הרשיף (H1); אגף הכבאות הפלסטיני, כמו גם מחלקת המים של העירייה, נאלצים לתאם תיאום מוקדם עם הרשויות הישראליות לפני שהם מורשים להגיע לטפל בשריפה, או לתקן צינור מים; ברמת הביקורים הסדירים בבתי הספר באזור ניכרה בשנים האחרונות ירידה תלולה.

בתגובה למצב זה, בשנת 2007 הגישה האגודה לזכויות האזרח בישראל לצבא חוות דעת מומחים שגיבשה קבוצה של קציני צה"ל בכירים, ובה הצעה לדגם שיאפשר לצבא להגן על המתנחלים בלי לבודד

את האזור מיתר העיר. תגובת הצבא להצעה היתה כדלקמן:

דומה כי הבסיס לחוות הדעת נשל הממחים לביטחון, שעל פיה יכולים הפלסטינים לנהל חיים נורמליים באזור לצד הישראלים, אינו עולה בקנה אחד עם עקרון ההפרדה שעליו מתבססת תוכניתם של כוחות הביטחון לאבטח את המרחב.... כיצד ניתן למנוע חיכוך במרחב התחום על ידי שכונות אלה כשעל סף דלתן, (ובמרבית המקרים, אפילו מתחתיו או לצידו) מתנהלים חיי מסחר פלסטינים סדירים?¹²

באוגוסט 2009, בהקשרן של עתירות אלו, פתח הצבא באופן חלקי את אחד הכבישים אל האזור (הכביש המוביל מהתנחלות קריית ארבע למערת המכפלה/ מסגד אברהימי) לכלי רכב השייכים לפלסטינים המתגוררים לאורך רחוב זה, בתנאי ששיגו היתר מיוחד. בכדי ליישם אמצעי זה הותקנו בשני קצות הרחוב שני מחסומים חדשים, המאוישים דרך קבע; נכון לעתה קיימים 36 היתרים תקפים מסוג זה. לפני זמן לא רב הביע הצבא הישראלי את נכונותו לפתוח רחוב נוסף, ליד התנחלות בית הדסה, בתנאי שעיריית חברון תבצע מספר עבודת הנדסיות.

בהחלטה שקיבל החודש, המשתרעת על פני עמוד ומחצה, קיבל בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי את עמדת המדינה, שעל פיה, חרף השיפור היחסי שחל לאחרונה (לדברי הצבא) במצב הביטחוני בחברון, הגבלות הגישה הקיימות עדיין נחוצות. יחד עם זאת, החלטת בית המשפט אינה מרחיבה ומפרטת את הנימוקים המשפטיים המצדיקים את הגבלות הגישה הקיצוניות הנקוטות כיום.

הקמתן של התנחלויות בשפ"כ נוגדת את החוק ההומניטרי הבינלאומי. על פי המשפט הבינלאומי, ככוח הכובש מחויבת ישראל לשלוט בשטח הכבוש באופן שייטיב עם האוכלוסייה המקומית. ברם, האמצעים שאימצה ישראל על מנת לאבטח את ההתנחלויות שהוקמו בעיר חברון גרמו לעקירתם ככפייה של אלפי פלסטינים, מעשה שכשלעצמו הוא אסור מתוקף החוק ההומניטרי הבינלאומי, והסבו מצוקה קשה לפלסטינים שעדיין מתגוררים במקום.

במסקנות הסיכום שלה בנוגע לישראל, נדרשה ועדת האו"ם לביעור כל צורות האפליה הגזעית למצב בחברון, והמליצה לישראל לבחון מחדש את האמצעים שנקטה בעיר בכדי לוודא שההגבלות על חופש התנועה הן "זמניות ויוצאות מן הכלל בלבד בטבע, אינן מיושמות באופן מפלה, וכן אינן מביאות לכידודן של קהילות."¹³

עזה: אושרו מיזמי בנייה חדשים

ביוני אישרו הרשויות הישראליות מספר מיזמי בנייה המטפלים בשורה של צורכי דיור ותשתית. למרות הקלת ההגבלות על היבוא מאז יוני 2010, כניסתם של חומרי בניין בסיסיים מותרת רק למיזמים מיוחדים שיבוצעו על ידי ארגונים בינלאומיים ויקבלו את תמיכת הרשות הפלסטינית ברמאללה, ואשר נבחנו על ידי הרשויות הישראליות על בסיס פרטני. מבין המיזמים שאושרו לאחרונה, 26 - בשווי יותר מ-100 מיליוני דולרים ארה"ב - הוגשו על ידי סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, לרבות שני מיזמי דיור הכוללים 1,191 יחידות דיור, 18 בתי ספר חדשים, תוספת כיתות לימוד בשישה בתי ספר קיימים ומרפאה אחת. אישורים נוספים ניתנו למיזמים של הסוכנות האמריקנית לפיתוח בינלאומי (USAID) בתחום הדיור והגיבון העירוני, ולחמישה מיזמים של תוכנית הפיתוח של האו"ם בתחום פיתוח שכונות ובניית כבישים.

השילוב של המצור, המוטל מאז יוני 2007, וההרס הנרחב של בתים ותשתיות במתקפת "עופרת יצוקה", יצר אתגרים כבירים בתחומי הבניין והשיקום. לפיכך, חרף העלייה המשמעותית בשיעור האישורים במהלך חודש יוני, סך המיזמים שאושרו מאז הקלת המצור ביוני 2010 נותנים מענה רק למיעוטם של הצרכים שזוהו. במקרה של סוכנויות או"ם (כולל סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם), שווי המיזמים שאושרו מגיע לכשליש מתוכנית העבודה של הארגון לעזה (265 מתוך 789 מיליוני דולרים ארה"ב).

יתרה מכך, עד עתה ניתן היה להשלים רק קומץ מבין המיזמים שנדרשו בשנה שעברה. מערכת האישורים הרב-שכבתית שהקימו הרשויות הישראליות בכדי

כתוצאה מהמספר המוגבל של אישורים וקצב היישום האיטי של המיזמים, טרם חוותה אוכלוסיית עזה שיפור משמעותי כלשהו בגישה לשיירות ולדיור. כך למשל, בשל המחסור בקיבולת טיפול בשפכים, מדי יום מוזרמים עדיין לים 80-50 מיליוני ליטרים של מי ביוב לא מטופלים או מטופלים חלקית, מצב המהווה סכנה בריאותית חמורה ומעלה את הסיכון לזיהום מזון הבא מן הים. בניסיון להתמודד עם המחסור בכיתות לימוד ובבתי ספר, נאלצים מרבית בתי הספר לפעול במתכונת של משמרות כפולות, או לקיים לימודים במכולות מטען, נוהל המביא לקיצור משך הלימודים ולביטול של פעילויות שמחוץ לשעות הלימודים.

עדכון בנושא פתיחתו של מעבר רפיח לתנועת בני אדם

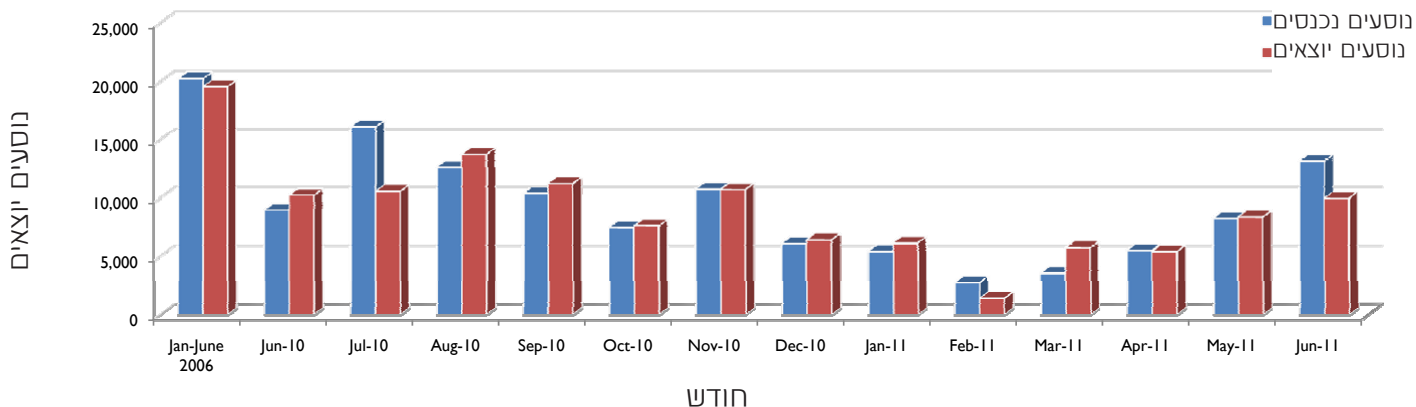
ב-25 במאי הכריזו הרשויות המצריות על פתיחתו מחדש הרשמית של מעבר רפיח בשני הכיוונים, ועל הגדלת שעות הפעולה של המעבר - מארבע לשמונה שעות ביום ומחמישה לשישה ימים בשבוע. בנוסף על כך הוכרז על ביטולם של תנאים מסוימים, שהיו תקפים עד אז, כמו למשל הטלת מכסה יומית של 300 בני אדם שהורשו לצאת את עזה, הזדמנות שהיתה פתוחה רק בכני קטגוריות ספציפיות של נוסעים.¹⁴ על פי ההודעה, כל הנשים והילדים הפלסטינים, וכן

לווסת את כניסתם הממשית של חומרי בניין לעזה, שבמסגרתה יש להציג את המסמכים הרלבנטיים ולשאת ולתת על כמויות חומרים, הביאה למתן מספר מזערי של אישורים למיזמים הנדרשים. נכון לעכשיו אושרו רק 27 אחוזים מתוכנית הבנייה של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, ששווייה הכולל הינו 661 מיליארד דולרים ארה"ב.

ביעילות של הליך התיאום למשלוח חומרי בניין ניכר שיפור-מה. יחד עם זאת, למרות שיפורים אלה עדיין קיימים קשיים, בעיקר בשל מגבלותיו של מעבר הסחורות הפעיל היחיד, שיכול לשנע רק עד 70 מטעני חצץ ביום. על פי התחזיות, רצועת מסוע גדולה יותר, המסוגלת לשנע יותר מ-100 מטעני חצץ ביום, לא תתחיל לפעול לפני 2012.

היעדר מימון הינו עוד גורם חשוב המעכב את יישומם של מיזמים מאושרים. כך למשל, עיכוב בתשלום המימון, שהמדינות התורמות שהשתתפו בכנס בינלאומי שהתקיים בשארם א-שייח במרס 2009 התחייבו לתת לשיקום עזה, מונע את יישומם של מספר מיזמים מאושרים של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בתחום החינוך. למרות שהרשויות הישראליות אישרו את בנייתם של 42 בתי ספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, המימון ל-33 מבתי הספר הללו עדיין איננו זמין.

מעבר רפיח

גברים בני למעלה מארבעים או פחות מ-18, יהיו פטורים מהצורך לקבל אשרת כניסה למצרים.

מדי חודש 20,240 ו-19,540 בני אדם להיכנס לרצועת עזה ולצאת אותה, בהתאמה.

שינוי מדיניות זה אפשר הגדלה של מספר בני האדם הרשאים להיכנס לרצועת עזה ולצאת אותה מדי יום, לעומת הרמות קודם להודעה. השיפור ניכר כבר במאי, כש-8,216 ו-8,330 בני אדם נכנסו לרצועת עזה ויצאו אותה, בהתאמה. ביוני יכלו 13,130 בני אדם להיכנס לרצועת עזה וכמעט 9,955 יכלו לצאת אותה, נתון כפול ויותר מהממוצע החודשי בארבעת החודשים הראשונים של 2011. יחד עם זאת, מספר בני האדם היכולים לעבור במעבר רפיח עדיין נמוך בהרבה מרמות הנוסעים בתקופה שקודם ליוני 2007. במחצית הראשונה של 2006 יכלו בממוצע

מה-4 עד ה-7 ביוני סגרו הרשויות המצריות את מעבר רפיח בפני היוצאים את עזה, לכאורה בשל עבודות תחזוקה בעברו המצרי של המעבר. בנוסף, לדברי רשות הגבול והמעברים, הרשויות המצריות עדיין מגבילות באופן לא רשמי את מספר הנוסעים הנכנסים למצרים, ל-400 עד 450 בני אדם ביום. מנגנון הרישום שהוחל ב-2007, בכדי לתת קדימות לנוסעים בעלי צרכים הומניטריים, נותר בתוקף. יותר מ-20,000 בני אדם, ביניהם מקרים רפואיים וסטודנטים, בין היתר, נרשמו על מנת לזכות בקדימות בגישה דרך רפיח.

מניעת גישה מאמבולנסים

אום מחמד - בת חמישים ואם לשמונה- סבלה בששת החודשים האחרונים מפריצת דיסקוס בצווארה. היא הופנתה לטיפול בבית חולים במצרים וקיבלה אישור לצאת את הרצועה דרך רפיח, אבל משהגיעה למעבר הגבול לא יכלה לחצותו. הראיון עימה נערך במעבר, בניסיונה השלישי לחצותו.

אני חולה במחלה שכמעט משתקת את ידי ורגלי, מונעת ממני לנהל חיים נורמליים ואינה מאפשרת לי לטפל בילדי. לרוע המזל, הרופאים המטפלים בי אמרו לי שבצעה לא ניתן לקבל טיפול לסוג זה של מחלת צוואר. קיוויתי שכן אוכל לקבל טיפול בעזה, בכדי להישאר קרוב לבני משפחתי. הרופא שלי החליט להפנות אותי לטיפול בבית חולים מצרי, שם אעבור ניתוח בצווארי, ויעץ לי לעשות זאת מהר ככל האפשר, מאחר שהלחץ על העצבים שלי גובר במהירות ויכול ליצור נגע בחוט השדרה, שעלול להותיר אותי משותקת לכל חיי.

הצלחתי להשיג בזמן את כל המסמכים הדרושים, כולל הפניה לטיפול מחוץ לעזה ממשרד הבריאות, וקיבלתי תור לבית החולים ל-22 ביוני. חשבתי שהמזל שיחק לי ושכבר עברתי את השלב הקשה ביותר.

ב-20 ביוני, בשעת בוקר מוקדמת, נלקחתי באמבולנס של משרד הבריאות למעבר הגבול ברפיח, שם קיוויתי שאורשה לעבור את הגבול בקלות. אבל אחרי שעוככתי שם למשך שבע שעות, אמר פקיד של רשות הגבול הפלסטינית לנהג האמבולנס שלי שאיננו יכולים לעבור, בשל הגבלות שונות במעבר. חזרתי הביתה עייפה מאוד, בתחושה של חוסר תקווה וחוסר אונים, והייתי נסערת מאוד כלפי ילדי.

נאלצתי להגיש בקשות למסמכים חדשים, לקבוע תור חדש בבית החולים ולדאוג לתאם מחדש את האמבולנס - אחי, השבח לאל, מובטל ויש לו זמן לעשות את כל זה עבורי. הוא הצליח לקבוע לי תור ל-27 ביוני בבית החולים הפלסטיני בקהיר. ואז שוב, יומיים לפני המועד, נסעתי למעבר וחיכיתי יותר מחמש שעות לפני שהכאבים שלי נעשו בלתי נסבלים ואני נאלצתי לחזור הביתה לנוח.

היום אני מנסה שוב. הגעתי באמבולנס בשעה 10:00 ואני מחכה כבר שלוש שעות בשמש הלוהטת. אני בטוחה שאצליח לעבור היום. אני אמשיך לנסות, מפני שאין לי שום ברירה אחרת ואיני רוצה לאבד את יכולת התנועה שלי. אני רוצה להתחיל שוב לטפל בילדי.

עלייה באישורים של בקשות של מטופלים להיתרים

מטופלים מעזה שהופנו לטיפול בבתי חולים בגדה המערבית (כולל ירושלים המזרחית) או בישראל נדרשים להגיש בקשה להיתר מיוחד שמנפיקות הרשויות הישראליות, בכדי שיוכלו לצאת את עזה דרך מעבר ארז. ב-2010 היה שיעור האישורים החודשי לבקשות להיתרים 78 אחוזים בממוצע, בעוד שכמעט שישה אחוזים בממוצע מהבקשות נענו בסירוב ו-16 אחוזים נוספים עוכבו (עיכוב בגינו החמיץ המטופל את התור המבוקש ונאלץ להגיש מחדש את הבקשה). במחצית הראשונה של 2011 חלה עלייה הדרגתית בשיעור האישורים, לממוצע חודשי של 88 אחוזים, 2 אחוזים של סירובים ו-10 אחוזים של בקשות שעוכבו.

משככי כאבים, תרופות פסיכיאטריות, תרופות למחלות דם, למחלות עיניים, להפרעות במערכת החיסון ותרופות נוגדות רעלים. ציוד רפואי חד-פעמי חסר כולל מזרקים, מדי לחץ ורידי מרכזי, נייר למכשירי אק"ג ומוניטור עוברי, סרט צילום למכשירי רנטגן, גאזה וכו'.

מנגנוני ההתמודדות כוללים מטופלים המנסים להשיג תרופות זמינות מספקי שירותי בריאות אחרים, רוכשים תרופות בשוק המקומי בעלות גבוהה יותר, או משתמשים בתרופות חלופיות שאינן מתאימות לטיפול במחלותיהם. חשוב מכך, בתי חולים רבים נאלצו לקצץ במספר הניתוחים והטיפולים או לבטלם לחלוטין, כמו למשל במקרים של סרטן, מחלות עורקים ולב ומחלות אורתופדיות, והחלו למחזר מוצרים רפואיים חד-פעמיים משומשים, כמו צינוריות וכפפות, ובכך הגבירו את הסיכון להעברת זיהומים בין מטופלים. במקרים הקשים או הדחופים ביותר מופנים חולים לטיפול בבתי חולים מחוץ לרצועת עזה.

המחסור בתרופות ובמוצרים רפואיים חד-פעמיים מצטרף לירידה הכללית במערכת הבריאות ברצועת עזה מאז הטלת המצור על עזה. בשל ההגבלות על תנועת בני אדם וסחורות, מרבית תלמידי הרפואה, הרופאים ועובדי הסגל הרפואי אינם יכולים לעזוב את

למרות שמעבר הגבול ברפיח נפתח מחדש באופן רשמי, תנועת בני אדם אל תוך רצועת עזה והחוצה ממנה, כולל אל חלקים אחרים של השפ"כ ומתוכם, נותרה מוגבלת מאוד. תנועת בני אדם במעבר ארז עדיין אסורה ככלל לכל מי שאינם נמנים עם קטגוריות מורשות ספציפיות, כמו עובדי ארגונים הומניטריים, אנשי עסקים וסוחרים ו"מקרים הומניטריים", לרבות מטופלים. מספר בני האדם שיצאו מרצועת עזה דרך מעבר ארז ביוני 2011 (4,455) תואם את הממוצע החודשי מאז תחילת השנה, העומד על 4,318 בני אדם בחודש.

המחסור בתרופות חיוניות וציוד רפואי חד-פעמי בעזה נותר בעינו

במאי וביוני הסב ארגון הבריאות העולמי תשומת לב למחסור החמור והמתמשך בתרופות ובמוצרים רפואיים חד-פעמיים ברצועת עזה. מבין 480 התרופות ברשימת התרופות החיוניות, 140 (29 אחוזים) אזלו בעזה ב-30 ביוני 2011, בנוסף על 150 מתוך 700 מוצרים רפואיים חד-פעמיים (21 אחוזים). אף שמאז מאי, כשאזלו 178 (37 אחוזים) מהתרופות ו-190 (27 אחוזים) מהמוצרים הרפואיים החד-פעמיים, הגיעו לעזה בחודש יוני משלוחים ששיפרו במידת מה את מלאי התרופות, המצב עדיין מעורר דאגה כבדה.

משרד הבריאות, הממוקם ברמאללה, אחראי על אספקת תרופות ומוצרים רפואיים חד-פעמיים למתקני משרד הבריאות בעזה. המשלוחים הלא סדירים והבלתי מספיקים שעליהם דווח בחודשים האחרונים נובעים מן המחסור שעימו מתמודד משרד הבריאות בגדה המערבית עצמו, בחלקו כתוצאה מחששות שביטאו ספקים בנוגע לתשלומים לאחר הפיוס המדיני בין פתח לחמאס, באפריל 2011.

לדברי ארגון הבריאות העולמי, אף שהמחסור בתרופות חיוניות הינו בעיה כרונית מאז 2007, המצב המתמשך של מלאי נמוך פוגע עוד יותר ביכולת להעניק טיפול רפואי. התרופות שאזלו מהמלאי כוללות אנטיביוטיקה לטיפול בזיהומים חריפים, תרופות למחלות כרוניות, לכימותרפיה,

נעשה קשה להחריד; גם הפסקות החשמל היזומות התכופות פוגמות בתפקוד הסדיר של בתי החולים.

הרצועה לצורך הכשרה מקצועית, היבוא של חלפים הכרחיים לציוד רפואי נפגע בשל עיכובים ממושכים וחוזרים, ואילו שינוע של ציוד מעזה לטיפול תחזוקה

הערות

1. 96 אחוזים, או 342 מבנים.
2. בשנת 2009-2010, חלוקת מזון בקרב קהילות בדואים וקהילות רועים אחרות בשטח C, שביצעו סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם ותוכנית המזון העולמית, הצליחה לצמצם את רמות אי-הביטחון התזונתי מ-79 אחוזים ל-55 אחוזים.
3. חירבת טנא (נפת שכם): שתי הריסות ב-2010 ושלוש ב-2011; אל פארסייה (נפת טובס): ארבע הריסות מאז יולי 2010, לרבות אחת ב-2011; ערב א-רשאידה (נפת בית לחם): ארבע הריסות מאז אוקטובר 2010, לרבות שתיים ב-2011; וסוסיא (נפת חברון): שלוש הריסות ב-2011.
4. שלום עכשיו: "מאזן ביניים: פעילות ההתנחלות מאז סוף הקפאת הבנייה", ה-20 במאי 2011, <http://www.peacenow.org.il/eng/content/interim-report-settlement-activity-end-moratorium-0> כ-13,000 יחידות יכולות להיבנות בלא צורך באישור נוסף.
5. "בצלם", "נישול וניצול: מדיניות ישראל באזור בקעת הירדן וצפון ים המלח", מאי 2011, עמ' 12, http://www.btselem.org/sites/default/files/201105_dispossession_and_exploitation_heb.pdf
6. טובה לזרוב, "המדינה מעניקה עוד אדמות למשקי מתנחלים בבקעת הירדן", ה-29 ביוני 2011, <http://www.jpost.com/DiplomacyAndPolitics/Article.aspx?id=227016>. לדברי הכתבה, מחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית עקרה לאחרונה ממשרד החקלאות, שם שכנה בעת הקצאת האדמות, למשרד ראש הממשלה.
7. המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, "ראש האגף ההומניטרי באומות המאוחדות קוראת להפסקת

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכנויות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטרי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2011_07_20_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2011_07_20_english.pdf